

ENGSTRÖM, J G

**Ett märkvärdigt mål om en tumstock
[Handlanden Engström i Döderhult åtalad
för att hava begagnat falsk tumstock.]**

Kalmar
1849.

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

1849

[ENGSTRÖM, J. G.]

Jurid. Su-
Rättslära med
C. G.
o

ett
märkvärdigt Mål
om en
Cumstock.

Kalmar.

Augs. Westins Boktryckeri.

1849.

Engström

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to include the name "C. W. F. C. B." in a stylized font.

Uffkrifter.

Utdrag af Domboken, hål-
len under Lagtima Sommar-
Tinget med Stranda Hårad
på Mönsterås d. 4 Maj 1843.

N:o 85. S. D. Till Tinget hade vice
Krono-Lånsmannen Smedberg, efter hos honom
skedd angifwelse, inkallat Handlanden J. G. Eng-
ström å Döderhultswiks löping, under påstående
om ansvar å denne, för det han skall hafwa be-
gagnat falsk tumstock ¹⁾ m. m.; och då målet
nu uppropades, inställde sig endast åklagaren, som
företedde ett af Swaranden den 22 April detta år
utgifwet, af Kronofferdingssmannen J. P. Petters-
son bewittnadt bewis derom, att han nämnde dag

1) Falsk Tumstock, m. m. D, du gamla ordspråk: "Små
tjufwar hänger man, men de stora låter man gå," så kom det
insändaren i sinnet wid genomläsningen, utan någon tillämp-
ning på närwarande fall, hwilket blifwer så rent som hands-
lingarne i det kommande wisar.

af kallelsen erhållit behörig del; hvarjemte åklagaren inlemnade följande skriftliga Angifwelse:

"Sedan en längre tid ¹⁾ kändt warit, det Handlanden här å köpingen, J. G. Engström, som wanligen för Landtmannens utbudna skogsprodukter och effekter betalt mera, än köpingens öfrige Handlander kunnat finna sin uträkning i att betala, på ett mindre redbart ²⁾ sätt behandlat sine kunder, utan att man hitintills kunnat bewisa deß swäckfulla förfarande, ³⁾ har man nu ändtligen kommit i tillfälle att med laga fakta, och behörige wittnen kunna bewisa, det Engström medelst begagnande af falskt mått och mål inskinnat från en godtrogen allmoge kanske långt mera än han genom förhöjningar i de priser han hållit, uppoffrat mot öf öfrige Handlande härstädes ⁴⁾.

Den 8 i denna månad, fräntogs Tit. Engström å deß wedgårdsplan en tumstock, som han och deß wedgårdskarlar under loppet af flere år ⁵⁾

1) Således en längre tid.

2) O tempora, o mores.

3) Beklagligt att bewis någonsin skulle behöfwa användas.

4) Det är då alltid allmogen som skall klås. Huru länge skall den vara godtrogen? Huru länge skall stolta byggnader uppresas på deß ruiner?

5) Märken, att det icke war en gång, utan i flera år den falska Tumstocken användes på wedgården och okrönt mått i boden. Huru mycket inbringar icke 4 lod på hwarje försåldt skålpund under ett år? De erfarne må dömma.

begagnat wid vräkning af inköpta bräder, och hwilken mått- eller tumstock, som är okränt, innehåller å hwarje tumtal dels ett fjerdedels och dels ett åttandedels tum utöfmer des lagliga och behöriga längd.

Att Tit. Engström wid försäljning af fram- och speceriewaror i des salubod sällan eller aldrig lemnat mera än 28 lod, då ett skälpund begärts, är en känd sak, och som jag äfwen med mittnen will söka styrka. Till lagligt beifrande af dese af Tit. Engström begagnade laglösheter, får jag nu anmäla förhållandet, med begäran det wederbörande Krono-Aklagare må till först infallande Ting i Stranda Härad instämna Tit. Engström till swaromål å dese påståenden, jemte efterskrifne mittnen, nemligen: Coopwardie Capitenen S. P. Lagerhamm härstädes, D:o N. Nilson i Calmar, Handlanden G. J. Fallenius härstädes, D:o Fr. Johanson ibidem, Skepparen Carl Lundgren ibidem, Landtbrukaren G. W. Hultaren i Fallebo, Källarmästaren U. Högstedt i Döderhultswik och Handlanden J. D. Swensson ibidem.

Wid Tinget will jag förewisa och aflemna i-frågawarande tumstock. Döderhultswik den 18 April 1843. Gustaf Johanson."

Aklagaren anhöll häræfter, att för Swarendens hörande, målet måtte få anstå till någon dag

under Tinget, och blef med bifall hårtill, målet utställt till åttonde rättegångsdagen af nu innewarande Ting, då Swaranden, som för uppropssförsummelse fälldes att böta Sexton skillingar Banco, ¹⁾ wid vite af Tretton Riksdaler sexton skillingar skulle tillika med Åklagaren och Angifwaren tillstådeskomma; och skulle det åligga Åklagaren, att ej mindre dertförinnan om detta beslut bewisligen underrätta angifwaren och den tilltalade, än åfwen till berörde dag hafwa inkallat de wittnen hwaraf han wille sig begagna — som affådes.

Den 10 Maj.

N:o 233. S. D. Jemnlift Hårads-Rättens å tredje rättegångsdagen af nu pågående Ting meddeladt beslut, företogs åter det då förehafde, under N:o 85 i Domboken här ofwan antecknade mål, emellan vice Krono-Länsmannen E medberg, åklagare, Handlanden Gustaf Johanson i Döderhultswik, angifware, och Handlanden J. G. Engström derstädes, Swarande, angående å denne sistnämnde yrskadt ansvar för begagnande af falskt mått, mål och wigt; och infunno sig härwid i åklagarens närvaro, bemålte Johanson och Engström personligen, af hwilka den förstnämnde, un-

1) Det war lättare att böta 16 sk. Banco än att swara. Ho skulle undra derpå? Sjelfwa Domaren ökade vttet från 16 sk. till 13 Rdr 16 sk., och detta under samma Ting.

der åberopande af den utaf honom till åklagaren aflätne skriftliga angifwelse, förewisade en tumstock af eß, försedd med flere skårer, och anförde att Engström sjelf ¹⁾ wid sin brådgård begagnat berörde tumstock, hwarå längdmättet wida öfwerstiger det lagliga måttet, wid afmätning af bräder som han sig tillhandlat, hwaremot en mindre begagnats wid affsalu af bräder, ²⁾ hwilket sälunda blifwit upptäckt, att då Coopwardieskepparen Lagerhamn af Swaranden köpte bräder, hwilka af en bland brådgårdskarlarne afmättes med ifrågawarande tumstock, hade en af Engströms Bokhållare förbjudit densammas begagnande wid andra tillfällen än wid inköp af bräder, hwarefter Swaranden sjelf tillkommit och först erbjudit en tumstock som befunnits mycket för kort, ³⁾ men då Lagerhamn icke welat godkänna berörde tumstock, hade Swaranden, uti den nu förewisade tumstocken gjort en skåra, hwarigenom måttet förfortats och tillsagt att mätningen skulle derefter verkställas, samt att Johanson afwen tilltrorde sig kunna leda i bewis att Swaranden wid försäljning af

1) Det war således inget underslef.

2) Måne Swaranden hade någon kunskap om den mindre Tumstocken, eller begagnades den mot hans wilja? Swaret ligger i wittnesmålen.

3) Wid brädernas försäljande war stocken för kort. Ho undrar att han icke till nedsatt pris will försälja sin äkta wara.

brånwin ¹⁾) och andre waror alltid gjort under-
 fles i mätningen och af wågningen deraf.

Sfwer angifwelsen hörd, förnekade Engström
 så wäl att den af angifwaren förewisade tunnstock
 wore Swaranden tillhörig, eller någonsin med Swa-
 randens wettskap eller begifwande blifwit wid ut-
 mätning af bräder uti Swarandens brädgård be-
 gagnad samt att Swaranden eljest nyttjat swel i
 sin handel; och åberopade Swaranden i öfrigt in-
 nehållet af följande nu till Hårads-Rätten ingifne
 skriftliga förklaring.

"Till Stranda Hårads Wällofl. Hårads-Rätt!

Uppå angifwelse af Herr G. Johanson, in-
 ställer jag mig enligt kallelse inför denne Domstol,
 för att svara å de påståenden angifwelsen omförs-
 måla. Jag wägar först nämna det jag endast ge-
 nom misfledande ²⁾) underrättelser om den dag
 då målet först blifwit utställdt, ej dertill kunnat
 infinna mig, och har jag högst ogera, emot min
 wilja, uteblifwit.

Länge wand att med tålmod fördraga alla
 de tillwitelser, förtal och förnärmande jag allt

1) Männe han icke varit så mycket ymnigare, då det
 varit frågan om att fylla förare.

2) Och insändaren beklagar den i så många hänseenden
 misfledde Swaranden så wäl som att han mot sin wilja
 uteblef.

sedan mitt första inträdande wid handeln af mina motståndare måst uthårda; jag wet mig aldrig gifwit dem ringaste anledning dertill, har jag trott mig att afwen i längden kunna uthårda deras förföljelser. Jag wet ej om afunden ¹⁾ eller andra orsaker kan wara egentliga upphofwet dertill.

Jag har sökt att genom drift och sparsamhet kunna arbeta mig fram och har jag alltid sökt göra hwar menniska rätt. Men nu till den grad antastad, kan jag ej stillatigande låta dem fort fara. Jag har endast min tillflykt till Domstolens rättwisa bepröfwande och emotser jag med lugn, den som inför denna Domstol på **GD** kan styrka det någon menniska af mig blifwit det ringaste bedragen. Jag uppmanar hwarje här närvarande, som med mig haft att göra, att efter samwete här om falla sitt omdöme — och öfwerlemnar jag saken tryggt uti rättwisans händer. Förhållandet med det uti angifwelsen omtalta måtnings Instrumentet är mig alldeles obekandt, ²⁾ helst som tiden ej tillåtit mig att på wedgårdar-

---

1) När sökte icke brottslingen undanslygter? Sine ira et studio.

2) Antingen måste man här antaga att Swaranden siset eller intet kontrollerar sina bodberjenter och wedgårdskarlar, eller sannolikast att han inför rätta will bruka den fula last som kallas lögn, ty skulle det förra wara förhållandet, huru kan han då wåga så öppet förswara sitt folk?

ne sjelf kunnat medhinna befattningen, men det wägar jag påstå, att ingenting, hwarken af mig sjelf eller mitt folk, någonsin blifwit användt till någon menniskas förnärmande.

Beträffande brådsfortering i upplöp har alltid den största billighet emot allmogen hos mig varit förenad, och ehuru bråder ej hållit det fulla tumtal hwartill de blifwit uppgifne, har dylika likwäl hos mig oftast efter säljarens önskan blifwit upptagne, och hwilket förhållande jag hoppas största delen i allmänhet lär kunna vitsorda.

Jag åberopar till inthygande häraf alla de wedgårdskaclar som under min handelstid varit i min tjenst, och låra de bäst kunna inthya det jag så wäl enskildt, som offentligen, alltid haft för affigt ett redbart behandlingsfätt; — mitt eget samwete tillfredsställer mig härutinnan sjelft. ¹⁾

Jag har öppet fordrat min rätt, hwarföre jag ofta blifwit taddlad. Men har jag alltid satt en gräns mellan det rätta och orätta.

Beträffande de höga Priser jag för allmänhetens skogsproducter, i jemförelse med Köpingens öfrige handlande skolat betalt, må det wäl ej läggas mig till last om jag genom sparsamhet och

1) Samwetet kan ju sofwä, och sömnen är alltid tillfredsställande.

hushållning kunnat åtnöjas med så mycket mindre förtjenst, då deremot kanhända många ansett sina behofwer till präktiga nöjens och kostbara lustbarheters bestridande, ej med så obetydliga förtjenster kunna tillfredsställas. 1) Jag förbehåller mig föröfrigt öppen talan i målet, äfvensom att ytterligare få afgifwa de påståenden hwartill det kan föranleda.

Döderhultswik den 9 Maj 1843.

J. G. Engström."

Efter uppläsande hwaraf åklagaren anmälde att han enligt Hårads-Rättens beslut till denna dag infallat de af angifwaren uppgifne wittnen, Handlanderne Fr. Johanson, J. D. Swensson och U. Högstedt, Landbrukaren G. W. Hultgren i Fallebo samt Skepparne S. P. Lagerhamn och Carl Lundgren, hwilke med undantag af Lagerhamn, som anmäldes ej wara med kallelsen anträffad, nu jemwål woro tillstädes; och sedan upplyst blifwit att Handlanden Fr. Johanson wore broder till angifwaren i målet, och Johanson i följd af berörde släktskapsförhållande af Hårads-Rätten förklarats jäfwig att i målet wittne bära, fingo öfrige ofwanbemälde personer, emot hwilka jäf hwarfen anfördes eller kunde utrönas, aflägga sanningseden, efter erhållne föreställniugar om hvars med-

1) Wäl yttrat! Mätte meningen warit lika god.

förande förbindelse de hördes hvar för sig och berättade:

1:o. **L u n d g r e n:** Att då wittnet en dag för någon tid sedan å gatan i Döderhultswik stått och samtalat med Handlanden Johanson och Skepparen Lagerhamn, hade Swaranden kommit gående förbi och yttrat till Lagerhamn, som orden fallit: "Du har nog länge haft min tumstock, låt mig få den åter," ¹⁾ hwartill Lagerhamn svarat, att de skulle till Tinget först, och att det wore bra att Swaranden nu igenkände sin tumstock, ²⁾ men någon vidare upplysning hade icke wittnet att i målet meddela. ³⁾

I anledning af denna berättelse uppgaf Swaranden att som han af sitt folk hört att Lagerhamn från dem tagit en tumstock, som skulle vara oriktig, hade Swaranden, då han wid berörde tillfälle träffat Lagerhamn, bedt denne, att få se tumstocken, för att winna upplysning om densamma wore Swaranden tillhörig eller icke. ⁴⁾

Hårom tillfrågad förklarade wittnet sig icke hafwa hört hwad Swaranden vidare yttrat, eme-

1) Hvems war tumstocken?

2) O, under! öfwer alla under! wid Tinget war den icke igenkänlig.

3) Denna upplysning synes vara mer än tillräcklig.

4) Sällig Swångbom lefwer än.

dan wittnet aflågsnat sig från de öfrige, åsven-
som wittnet på ytterligare framställd fråga sade
sig icke åga kännedom om något af Swaranden i
handel wisadt oredligt förhållande.

2:o. **Hultgren:** Att wid ett den 8 nästlid-
ne April hållet sammanträde, som wittnet jemte
Handlanden Högstedt och Skepparen Lagerhamn
med flere andre personer bewistat, hade denne fist-
nämnde anmodat wittnet och Högstedt medfölja till
Swarandens brädgård, under uppgift att Swa-
randen hade en falsk tumstock, och att, sedan de
ankommit till brädgården, Lagerhamn tagit en der
befintlig tumstock och börjat måta dermed, hwar-
under han yttrat att den wore ett fjerdedels tum
för dryg; men en af brädgårdskarlarne hade då
sagt att den endast wore en åttendedels tum för-
lång, att Lagerhamn då jemmål wisat en ståra i
tumstocken, hwarefter, enligt Lagerhamns uppgift,
bräder blifwit till honom afmätte, och att wittnet
igenkände den i dag hos Domstolen uppwisade
tumstocken wara densamma, hwarom wid ofwan-
berörde tillfälle warit fråga; tilläggande wittnet,
på fråga, att förbemålde wedgårdskarl icke uppgif-
wit sig hafwa af Swaranden erhållit befallning
att begagna tumstocken, samt att wittnet, angå-
ende Swarandens förhållande i sin handel, icke
hade sig något bekant.

3:o. **Högstedt och Svensson** i öfwer-

ensstämmelse med hwad nästföregående wittnet berättat; tilläggande wittnet Swenßon uppå fråga af Swaranden, ¹⁾ huruwida Lagerhamn tillkännagifwit sin affigt wara att emot Swaranden anställa åtal, att Lagerhamn endast yttrat att han ämnade anmäla förhållandet hos Kronobetjeningen.

Wittnesmålen uppropades och widkändes af wittnena, som för sin inställelse anhöllo om ersättning och begärde att af Håradets-Rättens beslut deröfwer emot lösen undfå del; Och som något widare nu icke förefom till anteckning, blefwo parterne underrättade att de egde wid Tingets slut afbida

Utslag,

aflunnadt d. 17 Juni 1843.

För infallande af Skepparen Lagerhamn och de flere personer, hwilka kunna åga upplysningar, att i målet meddela, warder fullföljden deraf uppskjuten till tredje Rättegångsdagen af nästa i Håradet infallande Lagtima Ting, då parterne böra återkomma, Angifwaren och Swaranden wid förut stadgade påföljder och hwartill Utlagaren har att bewisligen instämma ej mindre bemålte Lagerhamn wid honom förelagdt wite af Tre (3) Riksdaler Sexton skillingar Banco, än äfwen de flere

1) Se huru han i 2:dra och 3:dje wittnesmålet söker swånga sig undan genom frågor.

personer hvilka af angifwaren uppgifwas eller eljest önskas få i målet afhörde; viljande Håradshöfdingen, angående den af vittnena fordrade ersättning för deras inställelsebesvär, framdeles i sammanhang med hufvudsaken utlåtande meddela.

Ur och dag som ofwan.

På Håradshöfdingens vägnar:

J. P. Berg.

Utdrag af Domboken, hållen wid
Lagtima Höste-Tinget med Stranda
Hårad på wanliga Tingsstället
Mönsterås den 23 September 1843.

N:o 87. S. D. Då nu till fortsättande handläggning företogs det från fiftihållne Sommar-Ting uppskjutne, under N:o 85 i då förda Dombok antecknade ransakningsmålet angående Handlanden å Döderhultswik, J. G. Engström, af Handlanden derstädes Gustaf Johanson angifwen för begagnande i handel af falskt Tumbstock m. m. infunno sig i närvaro af Krono-Länsmannen D. M. Allguren i egenkap af allmän Åklagare, Angifwaren och Swaranden personligen, hwarwid och sedan det wid förra förhöret i målet hållne protokoll blifwit uppläst, Åklagaren tillkännagaf att Sjökapitenen Lagerhamn, hvilken en-

ligt Håradshöfdingens beslut, bordt till detta Ting inkallas, icke kunnat med kallelse anträffas, och att Åklagaren, för att i målet vittna, utfärdat stämning å förre Wedgårdskarlarne Per Simonson och Carl Magnus Olsson, Handelsbetjenten S. E. Berggren och Coopvardie Skepparen N. Nilsson, hvilka, med undantag af den sistnämnde, som för närvarande är å utrikes sjöresa stadd, af stämningen undfått behörig del, enligt hwad Åklagaren nu styrkte med bewis af Kronofjerdingsmännen J. D. Pettersson och Magnus Salomonsson; men af bemålde personer war likwål endast Per Simonsson nu närvarande.

Svaranden Engström inlemnade till Domstolen ett skriftligt anförande af denna lydelse:

”Ödmjukast Anförande!

Med ledning af hwad wid sista Ting förelom i det af t. f. Krono-Länsmannen Smedberg instånda mål emot mig, angående yrkadt ansvar för det jag skall hafwa begagnat falskt tunnstock m. m. får jag ödmjukligen anföras:

Handlanden Gustaf Johansson har wäl i sin angifwelsekrift andragit, bland annat, att jag medelst begagnande af falskt mått och mål inskinnat af en godtrogen allmoge, hwad jag uppoffrat dermed att jag för Landtmannens skogsprodukter betalt högre pris än öfrige Handlande å Döder-

hultswil, samt att en falsk tumstock, den jag och mina wedgårdskarlar under loppet af flere år, efter hans angifwelse begagnat wid wräkning af inköpta bräder, blifwit på min wedgårdsplan mig fräntagen, men icke uppgifwit en enda person som genom den förmenta Tumstocken wid wräkning af Bräder lidit orätt, eller när och hwarest sådant skett; twertom utwisar angifwelse-skriften blott smådelse och en ofullständighet hwarå Åklagaren för det närwarande ej bordt fästa afseende. ¹⁾

Jag får derföre ödmjukast yrka, att innan flere wittnen i denna besynnerligt började Rättegång afhöras, Åklagaren och Angifwaren tillförbindas uppgifwa de personers namn som blifwit bedragne och hwarom de åska wittnesförhör, i motsatt fall tyckes mig som angifwelsen bör lemnas utan afseende; ty att söka káromål genom förut afhörde wittnen, låter ej wara det rätta, och desutom lägger djerfhet till personer att oförlynt och af hat samt ondskas förfölja sin nästa.

Öfwer detta mitt yrkande anhåller jag om Hårads-Rättens Beslut, innan ransakningen fortgår. Angifwaren har åberopat bland andre personer till wittne Skepparen Lagerhamn och mina

1) Åh, hwilka Swängbomerier! men hwad är att säga: den drunknande fattar ju tag i den sista räddningsplanan.

Wedgärdskarlar som jag ännu har i min tjenst och dem hwilka redan lemnat den. Jag får därför anhålla Eoflige Hårads-Rätten innan desse personer få aflägga wittnesed i målet, fäster sin uppmärksamhet på följande jäfs-anmärkingar. ¹⁾

Mot Skepparen Lagerhamn, att Lagerhamn är just den person som i ondskå åstads-kommit den mot mig gjorda angifwelsen; att han nödwändigt måste wara den som på min wedgärdsplan anammade den uppskurne Trädstock som både han och Johanson will hafwa kallat falskt tumstock; att han sagt i anledning af bemäktigandet af Trädstocken: att innan han släppte mig, skulle jag komma på Tjuf-pallen, ²⁾ och hwilket sednare uttryck jag nu will bewisa, utom detta ger Lundgrens, Hultgrens, Högstedts och Swensons wid sista Ting afhörde wittnesberättelser nog styrka, att Lagerhamn mot mig är så beskaffad person att han ej bör tillåtas wittna i detta mål.

Mot alla de Wedgärdskarlar som under loppet af flera år warit i min tjenst, deribland må personligen nämnas

1) Capten Lagerhamn och wedgärdskarlar jäfwas! Må opinionen dömma om samwetet war rent, ty åtminstone är Lagerhamn för mycket wälkänd för att behöfwa fruktas såsom wittne i ren sak.

2) Måne icke opinionen skall fälla samma dom?

P. Simonson, som lärer wara kallad till wittne, att dese personer blifwit enligt angifwelsen, antastade, att jemte mig wara målsmän. 1) Jag will upprepa sjelfwa innehållet här om i angifwelsen, så lydande: "den 8:de i denna månad frantogs Dit. Engström å des wedgårdsplan en tumstock, som han och des wedgårdskarlar under loppet af flere år begagnat wid wräkning af inköpte Bräder." Huru är det möjligt att nägre sådane personer böra få wittna i ett mål, der de, med mindre de kunna wisa sig hafwa haft min uttryckliga befallning 2) att måta med falsk tumstock, nödwändigt måste wänta sig nytta eller skada af sakens utgång, och ännu mera, att de som brottslige äro i angifwelsen nämnde? Af dese nu anförde och Klara skäl 3) yrkar jag, att hwarken Skepparen Lagerhamn, såsom egentlige angifwaren och utspridaren af brottsligheten, som mig påbördas, samt desutom uppenbart min owän och förföljare, eller Wedgårdskarlen P. Simonson såsom rätteligen sakägare, på grund af angifwelsen, icke må tillåtas wittna i målet, och

1) Se, nu få wi många måtssegande i stället för en!!!
Äro wedgårdskarlarne också handlande?!!!

2) Männe en wedgårdskarl wägar begära sin patrons skriftliga befallning? Får han icke wantligen nöja sig med mundtlig?

3) Klara skäl, wiserligen klara inför lagen, men icke inför opinionen.

will jag äfwen hafwa nämnde yrkande framställt om de öfrige af mine wedgårdskarlar, som till wittnen möjligen kunna åberopas, framstå för att wittnesmål afgifwa. Vidare får jag anhålla, att Angifwaren tillhålles bestämmt uppgifwa hwad han egentligen åsyftar med uppgiften, det jag af de specerivaror, som i min salubod hållas till salu, sällan eller aldrig skall lemnat mera än Tjugoo-åtta lod, då ett skålpund begärts. Skall detta äfwen innebära en anklagelse mot mig, så yrkar jag, att de personers namn, till hwilka sådan oriktig utwägning skett, owilkorligen uppgifwas. 1) Nu, sådan smådelskriften är uppfattad, anser jag den både wara och icke wara riktad mot mig, helst jag har bodbetjening, som för det mesta sköter minuthandeln i min salubod. 2) Ehuru för tidigt, will jag hoppas Hårads-Rätten inser halten af Johankons angifwelse, då han antastar för det jag, genom den fångne Tumstocken, af bonden infinnat hwad jag genom högt pris upppoffrat på samme bonde för sine bräder. Jag hemställer till Johankon sjelf, att swara, om han förmår säga, på huru mycket bonden blifwit bedragen, om så tillgått som han sjelf nämner i sin angifwelse.

Swar och en som grundligt läser angifwel-

1) Är det då icke nog att falskt mått, mål och wigt finnes i en bod, utan att person äfwen måste uppgifwas?

2) Beware hwar och en tjenare att få uppståra frukten af sin herres så beskaffade gerningar.

sen, infer hwilken uselhet ¹⁾ den innebär, och jag
 will hoppas, näst Guds hjälp och en rättwis
 Domares skärskådande, att i sinom tid blifwa
 fredad från dylika förföljelser. ²⁾ Framdeles
 torde jag få anföra widare i sjelfwa hufwudsaken.

Döderhultswik d. 22 September 1843.

J. G. Engström."

Med föranledande hwaraf och sedan Åklaga-
 ren förklarar, att han icke egde widare kannedom
 af målet, än angifwaren honom meddelat, och att
 han icke ämnade framstå såsom angifware, Hand-
 landen Johanson, på framställde frågor tillkänna-
 gaf, att Johanson icke nu kunde uppgifwa någon
 wis person, som af Swaranden blifwit i han-
 del bedragen, men att förhållandet härutinnan ge-
 nom det blifwande vittnesförhöret nog skulle blif-
 wa upplyst; att Johanson aldrig i angifwelse-
 skriften affett eller ämnade emot Per Simonson
 eller någon annan af Swarandens Wedgårdskar-
 lar framställa angifwelse för deras, till följd af
 husbondens befallning, widtagne åtgärder, hwar-
 före Swarandens på sådan grund emot Per Si-
 monson framställde jäfsanmärkning icke borde för-
 tjena affeende; att hwad anginge beloppet af hwad

1) Antingen är det uslast att angifwa en nedrighet el-
 ler att begå en nedrighet?

2) Summum jus blifwer ofta Summa injuria.

Swaranden, genom sitt oredliga förhållande, inskinnat, ansåge Johanson Swaranden, då den ifrågawarande tumstocken wore ett fjerdedels tum för lång och ett åttendedels tum för tjock, Swaranden å hwarje tolst bräder, som han af allmoggen inköpt, hafwa bedragit denne på Två Riksdaler Banko, ¹⁾ att Johanson endast rykteswis, och af personer, hwilka han nu icke kunde erinra sig, hört uppgifwas att Engström jemwäl wid afwägning och mätning af waror i sin bod, swikligen förfarit, hwarpå Johansons uppmärksamhet blifwit fästad af personer, som inkommit till Johanson och anmodat honom wåga waror som de hos Swaranden inköpt, och hwarwid alltid några lod funnits fela uti den uppgifne wigten, men att Johanson icke kunde närmare bestämma eller leda i bewis berörde förhållande, hwilket han endast anfört, såsom bewis på den mindre fördelaktiga opinion Swaranden egde om sig uti Döderhultswik; dock wille Johanson erinra sig att Apothekaren Bursie och hans Provisor för Johanson uppgifwit, att wid uppmätning af ett parti brånwin som Bursie hos Swaranden för femton kannor sig tillhandlat och betalt, detsamma funnits utgöra endast fjorton kannor.

Då Swaranden fullföljde sin emot Per Simonson gjorde jäfsanmärkning, och anhöll om ytt-

1) En mer än wanslig winst.

rande, så wäl derom, som hwad han i öfrigt andragit, blef, sedan Åklagaren på fråga förklarar, att han icke för sin del emot Per Simonson riktade någon answarstalan, efter öfwerläggning af sagt följande

Beslut.

Då så wäl Angifwaren i målet som allmänna Åklagaren förklarar, att de icke emot förre Wedgårdskarlen Per Simonson ämna framställa någon angifwelse eller föra någon talan för delaktighet uti den emot Swaranden angifne förbrytelse, finner Hårads-Rätten, hwad Swaranden i sådant affeende anfört, icke innefatta laga hinder för Per Simonsons hörande såsom wittne, utan kommer han, så wida annat hinder dertföre icke möter, att edligen i målet höras; Hårads-Rätten likwäl förbehället pröfwa ¹⁾ hwad werkan hans afgifne wittnesmål må kunna medföra; wiljande Hårads-Rätten, i anledning af Swarandens emot öfrige wittnen åberopade personer framställde jäfsanmärkingar, och hwad Swaranden i öfrigt uti ofwan intagne skrift andragit, framdeles utlåtande meddela.

Emot detta beslut anmälde Swaranden mis-

1) Kan ett af domstolen förklaradt ojäfwigt wittnes ut-sago bero på domstolens pröfning i anseende till dess werkan, eller behöfwer detta i ett domslut förbehållas?

nöje, hwilket antecknades till fullföljd med hufvudsaken, hwarefter och sedan Swaranden på fråga tillkännagifwit, att han för närwarande icke hade något annat jäf att emot Per Simonson andraga, men förbehölle sig att emot honom ega jäfsrätt öppen; bemålte Per Simonson, emot hwilken jäf i öfrigt icke kunde utronas, fick framstå och aflägga sanningseden, om hvars wigt och förbindelser han erinrades, hördes och berättade: att Wittnet, som i egenkap af Wedgårdskarl warit anställd i Swarandens tjenst, hwarifrån Wittnet den 24 Oktober nästlidet är afflyttat, kunde inthga att under Wittnets tjenstetid uti Swarandens brädgård icke begagnats någon annan tumstock, än den nu ifrågawarande, ¹⁾ hwilken Wittnet nu fick beskåda och af Wittnet igenkändes, utan att Wittnet kunde bestämma, huruvida den sedermera blifwit förändrad eller ej; att berörde tumstock, hwilken på Swarandens begäran förfärdigats af Swarfwaren Hultman i Döderhultswik, på Engströms tillsägelse. ²⁾ af Wittnet och Swarandens andre Wedgårdskarlar alltid begagnats wid inköp af bräder, utan att någon misstänka emot dess riktighet hos dem uppstått eller någon klagan, i anledning deraf, försports å Säljarnes fida; att wid utlastning ³⁾ af bräder

1) Märkeliga vittnesmål!

2) Märken: "På Engströms tillsägelse."

3) Observera förhållandets motsats.

hade deremot, efter hvad Wittnet, i strid med sin förra uppgift, nu uppgaf, begagnats en annan tumstock, som varit något knappare och hvars användande wid sådane tillfällen Swaranden anbefallt, under tillkännagifwande likwäl, att det wore osäkert, om Swaranden deraf kunde förda någon fördel, enär det ofta inträffade, att bräder wid ankomsten till destinationsorten blefwo ansedde för wrakbräder; tilläggande Wittnet, på fråga af Swaranden, att Wittnet icke hade sig bekant eller erfarit, att någon af Swaranden blifwit i handel af bräder eller annorledes bedragen.

Wittnesmålet upprepades och erkändes af Wittnet, som för inställelsen anhöll om ersättning, hwarefter Åklagaren, för infallande af de i dag uteblifne Wittnen och anskaffande af vidare bewisning, anhöll om uppstok med målet; Och sedan Swarandens begäran att undfå del af det nu förda Protokoll blifwit antecknade, tillsades Parterne, att Hårads-Rätten wille wid Tingets slut meddela utlåtande i målet.

Swaranden anhöll nu att till bestyrkande af desß emot Coopwardie Skepparen Lagerhamn anmälde jäf få afhörd en person, som på Swarandens föranstaltande hos Domstolen tillstådeskommit, i anledning hwaraf Swaranden förständigam-

des att Hårads-Rättens redan meddelade besked lände till esterrättelse.

Håremot anmålde Swaranden misnöje, hwilket skulle i Protokollet antecknas, för att i sammanhang med hufvudsaken fullföljas.

Utslag,

afkunnadt d. 21 November 1843.

Med bifall till Åklagarens begäran, warder fullföljden af detta mål utsatt till tredje rättegångsdagen af nästa i Håradet infallande lagtima Ting, då Parterne, wid förut bestående påföljder, samt Coopvardie Skepparen Lagerhamn, Handelsbetjenten Berggren och Wedgårdskarlen Carl Magnus Olsson, wid dem hwardera förelagdt vite af Tre Riksdaler 16 sk. Banko, skola sig infinna, de trenne sistnämnde, sedan de genom Åklagarens försorg af detta beslut undfått behörig del, och då Åklagaren eger förete den vidare bewisning han kan hafwa att i målet åberopa; blifwande Handels-Betjenten Berggren och Wedgårdskarlen Olsson, för sitt uteblifwande från detta Ting, fällde att hwardera böta sexton skillingar Banko. Ur och dag, som ofwan.

På Hårads-Rättens wagnar:

J. P. Berg.

Utdrag af Domboken, hällen wid
 Lagtima Winter-Tinget med Stran-
 da Hårad på Mönsterås den 18:de
 Januari 1844.

N:o 153. S. D. S öfwerensstämmelse med
 Håradshövdingens å sifflidne Ting meddelte, under
 N:o 87 i då förde Dombok antecknade beslut, fö-
 retog Håradshövdingen nu till ytterligare handlägg-
 ning uppskjutne Ransakningsmålet angående Hand-
 landen J. G. Engström på Döderhultswik, af
 Krono-Länsmannen D. M. Allguren, efter angif-
 welse af Handlanden Gustaf Johanson å berörde
 Köping, tilltalad för begagnande i handel af falskt
 mått, mål och wigt; Och insunno sig härwid, i
 Åklagarens närvaro, Angifwaren och Swaranden
 personligen, den sistnämnde sedan han för upp-
 ropsförsummelse blifwit fälld att böta Sexton
 Skillingar Banco, hälften till Krono-Länsmannen
 Allguren, som yrkande derom framställt.

Protokollet för förra Tinget upplästes, hwar-
 efter Åklagaren, med tillkännagifwande att han
 till wederbörande Justerare öfwerlemnad ifråga-
 warande tumstock, ingaf det af honom angående
 tumstockens beskaffenhet meddelade betyg, hwilket
 war så lydande:

”Till Herr Commisarien D. M. Allguren!

Den från Dit. genom Tjerdingsmannen J.

Petterson till mig i dag öfverlemnade trådtumstock kan ej, i anseende till den snedskurenhet som wid hwarje tumtal förefinnes, emottagas till justering. Förrättningsstället Döderhultswik den 17 November 1843. J. H. Westerström,
Justerare."

förewisande Åklagaren oftaberörde tumstock, jemte en dylik justerad, hwilka i Nämnden med hwarandra jemnfördes, hwarwid den ifrågawarande befunns wara omkring en åttendedels tum för dryg.

Åklagaren anhöll häræfter om mittnesförhör med Coopwardie-Skepparen S. P. Lagerhamn, Handelsbetjenten S. E. Berggren, Wedgårdskarlen Carl Magnus Olsson och Handelsbetjenten L. M. Danielson i Döderhultswik samt Coopwardie-Skepparen N. Nilsson i Sandbäckshult, hwilka alla nu wid Rätten wore tillstådes.

På fråga om jåf emot någondera af bemålde personer wore att anföra, inlemnade Swarenden en skrift af följande innehåll:

"Till Stranda Wållof. Hårads-Rätt!

Wid sista Ting anhöll jag att Hårads-Rätten måtte tillhålla Ungifwaren och Åklagaren uppgifwa dels tid och tillfälle då jag wid assortering af köpta bråder begagnat den åklagade trådstocken, som Ungifwaren Johanson benämner tumstock, och dels personers namn, som genom nämnde ått-

gård blifwit af mig bedragne. Denna uppgift har såwål Åklagaren som Angifwaren hittills icke gittat meddela, men ändå afhöordes de wid sista Ting närwarande wittnen. Då jag tror det är enligt lag och billighet, att då någon person angifwes för brott, uppgift bör tydligen lemnas icke allenast på tid och tillfälle då brottet föröfwades, utan åfwen de personers namn och hemwist mot hwilka förbrytelsen blifwit utöfwad. Yrkar jag nu beståndt att de af Åklagaren och Angifwaren uppgifne, ännu ohörde wittnen, icke blifwa afhöorde förr än Angifwaren fullgjort sin skyldighet i förutnämnde affeende. Öfwer detta mitt yrkande, anhåller jag Hårads-Rätten nu wille affåga Beslut.

Skulle, emot förmodan, i målets nuwarande skick wittnesförhör blifwa tillåtet med Åklagarens uppgifne Wittnen, eller Angifwaren och Åklagaren fullgöra, hwad jag här ofwan yrkat, så, innan detta företages, anhåller jag att till bestyrkande af det mot Skepparen Lagerhamn wid sista Ting anmärkte S å f, så såsom wittnen afhöorde, nu närwarande Pigan Christina Nilsson, Garfwaren Herr J. P. Bergqwist, Handlanderne Herr N. P. Maurin och C. J. Petterson, Warfs-Bothållaren Herr P. Deurell, alla från Döderhultswik, samt Drängen Nils Pehrson från Grånerums Örnarn, Handlanden C. J. Bergström från Låttorp och Handl. C. W. Hultgren i Fallebo.

Drängen Carl Magnus Olsson från Döberhultswik, hwilken blifwit till wittne återopad, är hos mig skattskrifwen, som styrkes af bilagde bewis, ¹⁾ och i egenkap af lagstads Tjenstehjon, wistas i mina hus samt åtnjuter kost och lön, i följe hwaraf jag påstår han förklarar jäfwi att i målet wittna.

Ufwen öfwer dessa mina påståenden anhåller jag om Hårads-Rättens särskildte beslut eller utslag. Slutligen får jag anmärka, att så widt jag kunnat fatta, har wid sista Ting afhörd wittnet Pehr Simonsons berättelse, förmodligen genom missskrifning, icke blifwit så uppfattad i Protokollet, som han den afgaf, ty sådan den nu finnes i Protokollet införd, är den afwikande från sanning, och yttrande meddelade, som Per Simonson aldrig kunnat afgifwa.

Jag anhåller dertfore, att Per Simonson, som nu wid Rätten är, på min kallelse, tillstådes, blifwer förekallad, för att afhöra huru hans wittnesberättelse blifwit uppfattad; hwarefter jag torde få wisa frågor, dem jag mundtligen will meddela, framställda att af wittnet beswaras.

Om å ena sidan det antages att lagbrott med all strånghet bör beifras, så måste å andra sidan det ock wara angeläget att den tilltalade

1) Observera! ett af Wittnena har nu blifwit tjenstehjon.

åtnjuter det skydd och den rättighet, som lagen honom medgifwer, och således ej blifwa godtyckligt behandlad, hwadan jag hoppas Hårads-Rätten rättwist skårskådar att Angifwarens hittills gjorda tillwitelser äro ganska ofullständiga, och ej förenliga med laga rättegångsordning, ty att wilja påbörda mig brott, utan att kunna uppgifwa då brottet föröfwades, eller mot hwilka sådant skett närmare än att det efter hans förmenande inträffat med en allmänhet, bör ej wara tillräckligt för anklagelsens fortsättande.

Sfwerdriften i Angifwarens sanningslösa uppgifter inses tydligt och klart, då han icke dragit i betänkannde att uppgifwa, det jag af allmogen på hwarje inköpt tolft bråder, som årligen utgjort flere Tusende Tolfter, 1) skall bedrägligen tillskinnat mig minst Twå Riksdaler Banko.

Ingen annan än Angifwaren Johanson skall kunna ens tänka, mycket mindre tala en så oerhörd osanning. Skulle man kunna tro allmogen hafwa ett så inkränkt begrepp, att en Köpman kunde, öppet sagdt, stjåla Twå tredjedelar af wärdet för hwarje tolft bråder, utan att de bestulne genast uppträdde sjelfwe som Anklagare, eller att minsta knot derom försperdes från de lidande.

1) Hur lätt att blifwa rik, om man på hwarje tolft af flere tusende genom en blott tumstoc förtjenar 2 Rdr Bko.

Tanken om dylika företag må endast vara förbehållen Angifwaren Johanson och Skepparen Lagerhamn, som affekterat mitt anlagande; och hwad nytta de deraf skörda, må framtiden utwisa.

Döderhultswik d. 18 Januari 1844.

J. G. Engström."

Med föranledande hwaraf Angifwaren och Åklagaren till en början hördes huruwida de, närmare än som skett, kunde bestämma angifwelsen, och förklarade den förre, att åtalade förbrytelsen egt rum under loppet af år 1842, men att Angifwaren icke kunde uppgifwa någon wisk person, som af Swaranden, på angifne sätt, skall blifwit bedragen, och Åklagaren, som icke eller närmare kunde bestämma tiden att bland de flere personer, hwilka af Swaranden blifwit i handel bedragne, för Åklagaren uppgifwits en i Malghult boende person, hvars namn Åklagaren likwäl nu icke hade sig bekant.

Coopwardie-Skepparen Lagerhamn, som här-
 efter i anledning af hwad Swaranden emot ho-
 nom anmärkt, hördes, förnekade att han angifwit
 saken, och förklarade i öfrigt på framställda frågor:
 att Lagerhamn haft sig bekant Swarandens be-
 drågliga förhållande allt sedan d. 12 Maj 1842, 1)
 då Swaranden till Lagerhamn försålt ett parti

1) Har han icke warit beskedlig?

bråder, men att Lagerhamn icke för någon omtalad förhållandet ¹⁾ förr än i April månad nästlidet år, då Lagerhamn anmodat några personer, med hwilka han å gatan händelsewis sammanträffat, att medfölja till Swarandens wedgård, der Lagerhamn wisat dem tumstocken, som Lagerhamn derefter medtagit och till då tjenstförrättande Krono-Länsmannen P. Deurell öfwerlemnad; tilläggande Lagerhamn, att han om förhållandet först blifwit underrättad af Swaranden sjelf, som wid ofwanomförmålde brådhandel yttrat, att Tumstocken wore för lång, men att sådant behöfdes, då man handlade med bönder, afwensom att wid inmätning af bråder en och en fjerdedels tum skulle räknas för en och en åttendedels tum; Och hade Engström kort efteråt, i Lagerhamns närvaro, af en landtbo tillhandlat sig ett lås bråder, wid hwilkas uppmätning han begagnade ifrågatvarande tumstock.

Då det förhållande, Swaranden mot Lagerhamn anmärkt, sålunda af Lagerhamn förnekades, anhöll Swaranden att till bestyrkande deraf få afhörde nu närwarande Pigan Christina Nilsdotter, Garfwaren J. P. Bergqwist, Handlanderne N. P. Maurin och C. J. Pettersson, Warfs-

1) Männe han icke härutinnan brustit i sin medborgerliga pligt?

Bokhållaren P. Deurell, alla i Döderhultswik, Drängen Nils Pehrson från Grånerums Lwam, Handlanden C. J. Bergström på Lättorp, Landbrukaren C. W. Hultgren i Fallebo, Bonden Swen Nilson i Sporrek och Källarmästaren C. G. Brundin på Döderhultswik.

Aklagaren anmärkte, såsom jäf mot Warfs-Bokhållaren Deurell, att han författat angifwelsekriften, i anledning hwaraf och sedan Deurell medgifwit berörde förhållande samt Swaranden bestridt affeende å jäfsanmärkningen, Hårads-Rätten, genom mundtliggen affagdt beslut, förklarade, att ofwanberörde förhållande icke hindrade Deurell att i målet wittne båra; Och fingo alltså bemålde personer, hwilka i öfrigt lemnades ojäfwiige, aflägga sanningseden, för hvars misbrukande de tjenligen warnades, hwarefter de wid serfildte förhör berättade:

1:o Christina Nilsdotter: att wittnet, wid ett tillfälle förliden sommar, hört Lagerhamn, i fleres närwaro, yttra, att då han fått aflägga sitt wittnesmål emot Swaranden, skulle denne komma i halsjern, ¹⁾ och att Lagerhamn wore den, som först lagt Swarandens förhållanden i dagen.

2:o Garfwaren Bergqwist: att

1) Bättre tiga än illa tala.

Skepparen Lagerhamn, någon tid före angifwelsens framställande, i Wittnets och flere andre personers närvaro yttrat, att Lagerhamn önsklade få någon annan person till angifware emot Swaranden, på det att Lagerhamn sjelf skulle kunna få wittna i målet.

3:o Maurin: att wittnet wid flere tillfällen hört Lagerhamn yttra, att Swaranden borde esterhållas, och att Lagerhamn önsklade att Swaranden måtte blifwa fälld till ansvar, helst Lagerhamn wore ett säkert wittne; hwarjemte wittnet, på fråga af Swaranden, förklarade sig wilja minnas, att Lagerhamn en gång i wittnets närvaro sökt öfvertala Rällarmästaren Brundin att såsom Angifware mot Swaranden uppträda.

4:o Pettersson: att wittnet varit närvarande wid ett tillfälle, då Skepparen Lagerhamn, under samtal om ett emellan Handlanderne på Döderhultswiks Köping upprättadt Warfsbolag, yttrat att Swaranden icke wille gå in i bolaget, hwilket wäl skedde för den stora tumstocken.

På fråga af Swaranden förklarade wittnet, att wittnet wille draga sig till minnes, att Lagerhamns yttrande fallit så: att om Swaranden ej ginge in i Bolaget, så skedde det wäl för den stora tumstockens skull.

5:o Deurell: att wittnet varit tillstådes wid tillfällen då Lagerhamn med Angifwaren samtalat om Swarandens förhållande, och att Lagerhamn derwid wisat sig särdeles ifrig för målets angifwande hos wederbörande, ehuru wittnet icke kunde säga att han tubbat någon att såsom Angifware framstå; dock hade Lagerhamn, som för wittnet och Angifwaren omtalat, hwad han kunde i saken inthga, i anledning af Angifwarens yttrade farhåga för följderna af framtråbandet med en så swår angifwelse, derest densamma icke kunde ledas i bewis, jemte Handlanden Mauritz Wykman försäkrat Angifwaren derom att de skulle skyddas Angifwaren för Swarandens möjliga reconventionspåstående, om hwilken försäkran jemwål en skriftlig handling upprättats, som dock sedermera icke blifwit underskrifwen.

6:o Nils Pehrsson: att Skepparen Lagerhamn en gång, nästlidet år, då han mött wittnet med ett brådlax, hotat wittnet, att wittnet skulle få plikta för det wittnet förde undermåliga bräder åt Engström, och yttrat, att Lagerhamn icke skulle släppa "den tjustrykern Engström, förr än denne komme på tjusspallen."

7:o Bergström: att wittnet flere gånger hört Lagerhamn yttra, att han icke wille emot Swaranden uppträda såsom Angifware, emedan

Lagerhamn skulle blifwa ett godt wittne; tilläg-
gande wittnet på af Swaranden framställd fråga,
att wittnet wäl hade sig bekant, att Swaranden
och Lagerhamn för några år sedan haft rättegång
med hwarandra, men att wittnet icke kunde upp-
lysa, om hat sedermera dem emellan varit rå-
dande.

8:o Hultgren: att Långfredagen nästli-
det år, då wittnet varit i sällskap med Lager-
hamn och Handelsbetjenten Fallenius, hade Lager-
hamn, under samtal om Swarandens förhållan-
den i sin handel, sökt öfvertala förut bemålde
Fallenius och sedermera wittnet, att angifwa sa-
ken, på det att Lagerhamn måtte blifwa wittne.

9:o S wen Nilsson hade sig icke annat
bekant, än att Lagerhamn för wittnet omtalat,
det Swaranden i sin brådhandel begagnade en
tumstoc, som wore för lång.

10:o Brundin: att Lagerhamn wid nå-
got tillfälle för wittnet yttrat, att Lagerhamn en-
dast wore wittne emot Swaranden, och att någon
annan person nog komme att blifwa Angifware.
Angifwaren ingaf, till ådagaläggande deraf, att
Swaranden och Lagerhamn numera wore i wän-
skapligt förhållande till hwarandra, ett så lydande
betyg:

”Att Capten S. P. Lagerhamn och Hand-

landen J. G. Engström umgäts som wänner, och att Lagerhamn seglat för dennes räkning twänne resor, sedan Engström blef, på angifwelse af Herr G. Johanson, tilltalad för begagnande af falsk tumstock, det warder, på begäran, under edelig förpligtelse, inthgadt.

Döderhultswik d. 16 Januari 1844.

J. D. Swensson. G. W. Frejdenfelt.

E. A. Högstedt.”

som upplästes; Och anhöllo så wäl Angifwaren, som Åklagaren fortfarande, att Skepparen Lagerhamn måtte på wittnesed höras, hwilket dock Swaranden bestred, med begäran om Domstolens yttrande öfwer framställde jäfsanmärkningen; Och blef, efter föregången öfwerläggning,

Utsagdt,

att Håradsh-Rätten, i följd af den förebragte bewisningen, funne Cocpvardie-Skepparen Lagerhamn wara att anse såsom Swarandens wederdeloman och uppenbara owån, ¹⁾ hwarföre Håradsh-Rätten, med stöd af 17 Capitlet 7 §. Rättegångsbalken förklarade Lagerhamn jäfwig att i detta mål wittne båra.

Emot detta beslut anmälde Åklagaren misnöje,

1) Männe öförsigtiga uttryck gör den ena människan till den andras uppenbara owån? Bör detta icke wisas genom en handling?

hwilket antecknades, till fullföljd med hufwudsaken, hwarefter Swaranden, till bestyrkande af sin emot till wittne åberopade Carl Magnus Olsson gjorde jäfsanmärkning, företedde ett betyg af följande innehåll:

Att hos Handlanden J. G. Engström på Döderhultswik för åren 1843 och 1844 finnes skattskrifwen en drång wid namn Carl Magnus Olsson, det warder, enligt samma års skattskrifningshandlingar samt derwid följaktige uppgifter, härmed intygadt. Källtorp å Hårads-skrifware-Contoiret den 30 December 1843.

C. M. Siljeström,

(Sigill.)

efter hvars uppläsande bemålde Carl Magnus Olsson, på gifwen anledning, uppgaf, att han wore såsom drång hos Swaranden skattskrifwen, och i sådan egenkap af honom åtnjöte lön; Och förklarade, wid sådant förhållande, Hårads-Rätten, genom muntligen affagdt beslut, hwaremot missnöje af Åklagaren tillkännagafs, att Carl Magnus Olsson icke kunde tillåtas att i målet wittna. ¹⁾

Swaremot Coopwardie-Skepparen Nilsson,

1) Carl M. Olsson fick således icke wittna: knopen äro många, blott man förstår bruka dem. När gafs en lag som ej kan missbrukas och mistydas? Dock hwarfen kan eller will jag tillämpa det här, ty saken war här klar för domaren. Mätte den wara lika klar för Swaranden!

samt Handelsbetjenterna Berggren och Danielson, emot hvilka jäf hvarken anfördes eller kunde utrönas, fingo aflägga sanningsbened, efter erhållne påminnelser om hvars wigt och medförande förbindelser de hwar för sig hördes, och berättade:

1:o Nilsson: att då wittnet, om sommaren 1842, wid ett tillfälle warit slyssatt att från Swarandens brädgård inlasta bräder, wid utmätningen hwaraf begagnats en å brädgården besintlig tumstock, hade en qwinna, som wittnet förmodade wara anställd i Swarandens tjenst, kommit till wittnet och yttrat, att den tumstocken icke finge begagnas när Swaranden såge det, emedan den skulle användas endast till inmätning, men icke till utvärkning af bräder. Detta yttrande hade gifwit wittnet anledning att mäta tumstocken, hwilken wittnet då funnit alldeles för lång. En af Swarandens Wedgårdskarlar hade sedermera kommit och welat utbyta tumstocken mot en annan, men wittnet hade wägrat lemna den ifrån sig, och behållit den, till des Swaranden och Skepparen Lagerhamn forrt derpå framkommit till wittnet, då Lagerhamn, sedan tumstocken af wittnet framwisats, frågat Swaranden om densamma wore Swaranden tillhörig, hwartill Swaranden jakat, i anledning hwaraf Lagerhamn yttrat: "det är bra," tilläggande wittnet, på fråga, att wittnet ansåge hwarje å berörde tumstock utmärkt tum

hafwa varit en fjerdedels tum längre än som mederbordt. 1)

2:o Berggren: Sommartiden 1842 hade Swaranden af wittnet haft till låns en trepundswigt, under det Swarandens wigt varit lemnad till lagning hos en Smed. Wid ett tillfälle hade någon person, hvars namn wittnet nu icke erinrar sig, men som wittnet förmodar hafwa varit i Swarandens bod anställd, infunnit sig hos wittnet och hålsat från Swaranden, med anhållan, att återfå wigten, som wittnet afhämtat från Smeden och då mera hade i sitt förwar, emedan fiff skulle utwågas och Swarandens wigt wore Tre (3) skålpund tyngre 2) än den han af wittnet hade till låns, hwilken varit riktig; dock hade wittnet icke wågt Swarandens wigt och kände således icke huruwida densamma varit för tung eller ej; tilläggande wittnet, på särskildta frågor, att wittnet, angående Swarandens förhållande i sin handel, i öfrigt icke hade sig något bekant, och att wittnet icke heller kände huruwida ofwanberörde wigt af Swaranden numera begagnades.

3:o Danielsson: I öfwerensstämmelse

1) Må man observera detta wittnesmål, och beklaga, att det är otillräckligt för att fälla en brottsling inför lagen, fastän det är tillräckligt inför opinionen.

2) Hwad man wet, är att Swaranden genom detta mål gjordt sig wig t i g.

med en så lydande attest: "Mitt vittnesmål emot Handlanden J. G. Engström på Döderhultswik är af följande innehåll: Under år 1837, då jag endast twenne månader war i tjänst hos Hr Engström, hände wid ett tillfälle att en bonde kom med ett laß ben, 1) hwilket Engström af bonden, enligt öfwerenskommelse, köpte. Wid samma tillfälle blef jag af Engström anmodad att gå till då warande Handlanden J. P. Dufwander för att låna en pundingswigt, hwilket jag gjorde; Och innehöll samma wigt Ett Lispund femton skålpund. Då wågningen företogs, begagnades en större korg att wåga nämnde ben uti, då pundingen wid hwarje wågning ej af Engström upptogs till mera än Ett Lispund tio skålpund, om hwilket jag yttrade att det ej gick an, då Engström swarade: "det gör ingenting, ty han förstår det icke." Widare upplysning kan jag i detta mål ej afgifwa, och detta kan jag edeligen sästa.

E. M. Danielsson."

Hwilken af wittnet nu ingafs och återopades; tilläggande wittnet, på framställda frågor, att wid omwittnade tillfället, som egt rum 1837, tillstädeswarit, utom wittnet, en af Ervarandens Wedgårdskarlar, hvars namn wittnet glömt; att Bonden, som warit uppifrån landet, men till namnet

1) Det synes som man wille lesa af de dödas ben och all orenlighet.

wittnet obekant, klagade deröfwer att wid wågningen skett honom orätt; att wittnet bedömde wigtens pundighet efter de derpå befintlige kröningsmärken; att afräkning wid wågningen jemwäl skedde för den korg, hwari benen wägs, och att Bonden erhållit betalning för sin wara efter Tolf skillingar Lispundet.

På derom af Swaranden framställd fråga genmålde wittnet, att wittnet icke erinrade sig, huruwida Bonden wid den med Swaranden uppgjorde liquiden erhållit någon tillökning i priset. Wittnesmålen, för Nilson, Berggren och Daniels-son upprepade, erkändes af dem wara riktigt uppfattade, hwarefter samtliga wittnena anhöllo om ersättning för sin inställelse och del mot lösen af Hårads-Rättens häröfwer meddelade beslut; och ålades Swaranden att förskottswis godtgöra de af honom åberopade wittnen med En Riksdaler sexton skillingar Banko till Wars-Bothällaren Deurell och Tre Riksdaler Banko till hwardera af de öfrige; Hwaremot Hårads-Rätten angående den af Åklagarens wittnen fordrade godtgörelse wille framdeles meddela utlåtande.

Swaranden anhöll härefter att förr hörda wittnet Per Simonson måtte warda ytterligare hörd; Och som bemålde Per Simonson nu war wid Rätten tillstådes, så blef han förekallad, hwarwid han, erinrad om wigten af des redan aflagde ed, på fram-

ställde frågor förmålde att under den tid wittnet arbetat å Swarandens wedgård flere tumstockar warit i bruk å wedgården, af hwilka en, som warit något knappare än de andra, skolat, enligt Swarandens tillsägelse till wittnet, begagnas wid utlastning af bräder, hwaremot, wid alla öfrige tillfällen, det stått Wedgårdskarlarne fritt att begagna hwilkendera af tumstockarne som hållst; 1) Och att wittnet icke kunde säga det Swaranden befallt någre andre personer än wittnet begagna berörde oriktiga tumstock, hwilken wittnet, utan att Swaranden sett den, afhämtat hos Swarwaren Hultman, som, efter hwad nu upplästes, är Swarandens stjuffader.

Aklagaren hemställde, om icke wittnet Simonson, som wisat ostadighet i sine uppgifter, kunde förwisas till sin Själaförjare, för att erhålla tjenlige föreställningar om edgångs wigt och meneds swåra följder, hwarjemte Aklagaren, lika med Angiswaren, anhöll om uppstok med ransakningen, för widare bewisnings förebringande.

Emot denna begåran hade Swaranden icke

1) Må aldrig den wädla laglösheten kallas en ädel frihet, och må man aldrig swarfwa en alltför widsträckt frihet, ware sig hos hwem och på hwems bekostnad det sker: ty man kan då blifwa stjuffaderligt behandlad utaf Lagen.

något att erinra; dock yrkade han, att wederspar-
terne måtte åläggas wid nästa rätttegångstillfälle
wara försedde med all den vidare bewisning de
önskade i målet gagna, wid åfwenlyr att ytterli-
gare anstånd med målet för slift ändamål icke
dem bewiljades; Och sedan så wäl Angifwaren
som Swaranden anhållit att af Hårads-Rättens
Protokoll för detta Ting emot lösen undfå del,
tillsades wederbörande att afbida Hårads-Rättens
utlåtande wid Tingets slut.

Utslag,

afkunnadt d. 30 Mars 1844.

Med bifall till Åklagarens och Angifwarens
derom framställde begäran, warder fullföljden af
detta mål utsatt till Tredje Rätttegångsdagen af
nästa i Håradet infallande Lagtima Ting, då
Parterne böra återkomma, Angifwaren och Swa-
randen wid förut stadgade påföljd; Och då Åkla-
garen eger att förebringa den vidare bewisning,
han kan hafwa att åberopa; Men något åfwenlyr
för fullgörande af denna föreskrift finner Hårads-
Rätten för närwarande icke skäligt Åklagaren fö-
relägga; 1) Uliggande det härutinnan ej mindre
Åklagaren, enligt hans begäran, att då förete
prestbewis angående wittnet Christina Nilsson,
ån åfwen wittnet Pehr Simonson, sedan han ti-

1) Huru länge kan och skall en Rätttegång utdragas
wid en Domstol?

digst förut, genom Åklagarens försorg blifwit här-
om underrättad att wid Tre Riksdaler sexton
skillingar Banco vite minst en månad före Ting-
gets början, och sedan, så ofta han påkallas, in-
finna sig hos sin Själsörjare, för att i Chri-
stendomskskapen förhöras, om edgångs wigt och
wärde underwisas, samt wädan af mened förhål-
las, samt bewis derom wid enahanda vite å of-
wanbestämde dag hos Hårads-Rätten förete.

Ur och dag, som förut skrifne stå.

På Hårads-Rättens wagnar:

J. P. Berg.

Utdrag af Domboken, hållen under
Lagtima Sommaringet med Stran-
da Hårad på Mönsterås Tings-
ställe den 4 Maj 1844.

S. D. Då Hårads-Rätten nu till fortsät-
tande handläggning företog det till denna dag, af
anledning Domboken för sist hållne Ting under
N:o 153 utwisar, uppskjutne ransakningsmål an-
gående Handlanden J. G. Engström på Döder-
hultswik af Krono-Länsmannen D. M. Allguren,
efter angifwelse af Handlanden G. Johanson å
berörde Köping, tilltalad för begagnande i handel
af falskt mått, mål och wigt, infann sig, i Åkla-
garens närvaro, Ewaranden personligen, hwar-

emot Angifwaren icke lät sig afhöra, hvarföre Swaranden å honom yrkade laga ansvar.

Sedan förra Protokollet i målet blifwit uppläst, anmälde Åklagaren att han, för att såsom wittnen höras, inkallat följande, af Angifwaren för honom uppgifne wittnen, nemligen Herr-Ingénieuren S. H. Westerström på Wirstad, Bönnderne Nils Peter Olsson och Nils Petter Nilsson i Malghult, Råmndemannen S. P. Olsson i Alebohult, Hustru Charlotta Swensdotter, Hemmanssegaren Per Persson i Flinshult och Wedgårdskarlen P. Peterhøns i Döderhultswik hustru Anna Eliasdotter, af hvilka Nils Peter Olsson, Nils Petter Nilsson och Per Persson nu tillstådeskommit, hwaremot de öfrige, ehuru jemwål de, enligt företedde behörige bewis, af stämningen undfått behörig del, icke sig infunnit; dock inlemnades från Hustru Charlotta Swensdotter ett af vice Lånsman C. S. Carlström och Fjerdingsmannen M. P. Petterhøns utgifwet bewis, att hon war i hafwande tillstånd och i följd deraf alldeles oförmögen att inställelse iakttaga.

I anledning af Åklagarens begäran om wittnesförhör, ingaf Swaranden denna skrift:

”Till Stranda Wällofl. Håradshöfding!

Churu jag wid sistlidet Winter-Ting påhr-

kade, 1) att något vittnesförhör emot mig ej måtte ega rum, 2) förrån Åklagaren eller Angifwaren uppgifwit hwarest och hwilka personer, som genom mig blifwit bedragne i fråga om affortering af bräder med den efter Angifwarens behag kallade Tumstock, samt att Hårads-Rätten wille meddela särskildt beslut i detta affeende, 3) har likwål Hårads-Rätten uraktlåtit, att till pröfning upptaga samma yrkande eller derom affagt något beslut. Med den ödmjuka öfwerthgelse, att det är Parternes owilkorliga rättighet, att erhålla beslut öfwer de inwändningar, som kunna göras, de må blifwa gillade eller afflagne, förnyar jag nu min förr gjorda anhållan, eller ock att i Protokollet må intagas, det Hårads-Rätten icke meddelar något beslut här om, jemte mig lemnas hänwisning till beswårs anförande i denna Preliminärfråga.⁴⁾

Wid sista ting anhöll jag äfwen få ega Säfs-Rätt öppen emot de wittnen, som Åklaga-

1) Hur har Rätten så litet kunnat observera Swarandens många påyrkanden? Månne de icke ha warit af den natur, att de warit onaturliga?

2) Ack! om inga wittnen funnos, då bleswe friheten fullkomlig! Eller är det icke så Hr Engström?

3) Hwilket beslut önskar Swaranden helst: uraktlåtens: hets: eller stadfästelse:beslut?

4) O huru wål, om aldrig något beslut blifwit meddeladt, utan denna sak, såwål som mången annan, kunnat lemnas åt glömskan.

ren då låtit inkalla, men hvilka förbehåll likväl ej blifwit antecknade. Jag förnhar nu ödmjukast denna min gjorda anhållan, helst jag har mina skäl dertill, af mistänka att dese personer stått uti särskildta förhållanden till Ungifwaren. ¹⁾

Jag yrkade afwen att Åklagaren och Ungifwaren skulle wid talans förlust åläggas vara försedde med all sin bewisning i målet; detta bifölls ej af Håradets-Rätten. Men om ingen gräns sättes för Ungifwarens rättegångslystnad i detta mål, så skulle jag år från år tillskyndas kostnader, ledsamheter och besvär. ²⁾ Nu förnhar jag också mitt påstående att vinna slut i målet.

Svarje rättegångs sökandes owilforliga skyldighet är ju att framhafwa sina bewis, och i rättegång ej göra oskäligt uppehåll. Mig tyckes Ungifwaren i ett mål, som är fullt utredt i de delar Ungifwaren kunnat bestämma anklagelsen, icke längre bör hafwa tid att söka efter bewisning om de delar af målet som han icke mågtat utreda eller bestämt uppgifwa.

Tryggad att förr eller senare få handlingarne i detta mål granskade, lägges nogsam i dagen ej allenast huruwida jag fått åtnjuta lagliga Rättegångsförmoner, utan afwen om Ungifwaren samt Åklagaren iakttagit sina skyldigheter — och

1) Kors hwad Svaranden har på en gång icke blott många jäfsanmärkingar, utan afwen mistänkar mot Personer!!! Kan han undra att afwen mistänkar mot honom uppstått efter en mångårig erfarenhet?

2) Håri har svaranden rätt, bäst torde dock warit att sätta en gräns för sin egen snikna vinningslystnad.

derför går jag lugnt mitt öde till mötes ¹⁾ — men wet tillika att kanske Angifwaren handelsewis kan blifwa lika illa fast för en okrönt brådstock, som han likwäl i detta mål kallar Tumstock. Sär se om han ej får uppskära hwad han utfått.

Döderhultswik den 3 Maj 1844.

J. G. Engström.

Efter uppläsandet hwaraf Håradets Rätten, jemte witsordande af förra Protokollets riktighet, beträffande den i skriften framställde inwändning mot det begärda wittnesförhøret, beslöt och

U t t s a d e :

Då Angifwaren och Åklagaren icke lagligen kunna förwägras rättigheten att förete den bewisning till åtalets bestyrkande, hwarpå de kunna åga tillgång, finner Håradets-Rätten Swarandens deremot gjorda inwändning icke förtjena afseende; ågande Swaranden att, i händelse af misnöje med detta beslut, detsamma, i sammanhang med hufwudsaken, fullfölja.

Emot detta beslut anmålde Swaranden misnöje, hwilket skulle här antecknas; hwarefter Swaranden till wittnen åberopade nu närwarande hustru Johanna Sofia Rundberg på Döderhultswik, Arbetskarlen Carl Magnus Petterson och Wedgårdskarlen Nils Peter Löf derstädes, samt Bonden Jonas Peterson i Granhult; Och som något jäf hwarken emot bemålde personer eller de af Åklagaren åberopade wittnen anfördes eller kunde utrönas, fingo de aflägga sanningseden, om hwars wigt och medförande förbindelser de underrättades, hwarefter de wid särskilde förhör berättade:

1) Se hwilken lugn förtröstan.

1:o Nils Petter Nilsson: Att vittnet förliedet är fört några last bräder till Swarandens wedgård, der de blifwit af Swarandens folk afmåtta med en tumstock, som liknade 1) den ifrågawarande, hwilken vittnet nu förewisades, men att som vittnet icke förut sjelf mått sine bräder, kunde vittnet icke säga om wid mätningen förfarits orätt; tilläggande vittnet, på särskild fråga, att så många tumstockar vittnet sett begagnas å Döderhultswik, warit snedskurna, 2) dock ej så mycket, som den nu framwiste. Sedan i nämnden vitsordats att snedskurna tumstockar i allmänhet nyttjas 3) å Döderhultswik för mera begwämlighet wid mätningen, förklarade vittnet, på erinran af Åklagaren, att han också kanhända sett råtskurna 4) tumstockar å Döderhultswik användas, men, på fråga af Swaranden, ändrade vittnet sig och förmålde, att vittnet icke kunde taga på sin ed, att vittnet sett någon Handlande i Döderhultswik begagna krönta 5) tumstockar med råtskurna affatser, för hwarje tum, ej eller att de snedskurna tumstockarne warit behörigen krönte.

2:o Nils Petter Nilsson: Att vittnet icke hade sig annat i saken bekant, än hwad vittnet af andre personer hört berättas.

3:o Per Persson i Flins hult: Att

- 1) Mycket här i werlden har likhet med hwartannat.
- 2) Rätte icke Herr Engström äfwen warit sned, ty då wore det ursäktligt, fastän hans tumstock warit snedare.
- 3) Hwarför går man icke så wäl den råta linien som den sneda?
- 4) Folk finnes dock som går sin raka linia.
- 5) Hwem bör waka hårdswer?

wittnet i fyra år försålt bräder till Swaranden, men aldrig funnit att wittnet blifwit bedragen, utan wore mittnet fast heldre öfwerthygad om motsatsen, emedan wittnet wid ett tillfälle jemfört sin egen krönta tumstock med dem Swaranden begagnat, och funnit dem alldeles öfwerensstämmande med hwarandra; Och hade Swarandens tumstockar warit snedskurne, dock kunde wittnet icke säga, om den ifrågawarande tumstocken, den wittnet nu lemnades tillfälle beskåda, i handeln med wittnet begagnats; tilläggande wittnet, på fråga, att wittnet äfwen sålt bräder till andra Köpmän å Döderhultswik, hwaribland N. Wylström, hwilka alla begagnat snedskurna tumstockar, men om desse warit krönta eller ej, hade wittnet icke iakttagit. 1)

4:o *Hustru Rundberg*: I öfwerensstämmelse med följande, af wittnet nu till Domstolen inlemnade attest:

”Att Lagerhamn yttrat, det, då han aflagt sitt wittnesmål, skall Engström mista heder och ära, samt stå på pallen; äfwen har Lagerhamn yttrat, att han warit den första som ställt saken i dagen emot Engström, men wille ej sjelf wara Åklagare, af den orsak, att han wore det enda wittnet som riktigt kunde upplysa Engströms bedrägeri, på det Engström för sitt tjufveri måtte blifwa straffad efter lag. 2) Och widare har jag mig i denna sak ej bekant.

Döderhultswik den 3 Maj 1844.

Johanna Sofia Rundberg.”

1) Denne war wiserligen ingen observator.

2) Måne det är fördomligt att kalla den tjuf som själ?

5:o Carl Magnus Petersson: Att vittnet varit i tjänst såsom Wedgårdskarl hos flere Handlande på Döderhultswik, såsom S. W. Dufwander, Fr. Johanson och Ungifwaren, hwilka alla begagnat snedskurna tumstockar, dock ej så mycket eller så djupt skurna som den, hwarom fråga nu är. ¹⁾

6:o Jonas Petersson: Att vittnet, som under loppet af de sista tjugo åren esomoftast fört bräder till Döderhultswik, aldrig hos der boende Handlande sett andra än okrönta, mer och mindre snedskurna tumstockar begagnas, äfwen hwad angår Ungifwaren, hos hwilken likwäl vittnet nästlidet är sett krönta tumstockar nyttjas. ²⁾

7:o Nils Petter Löf: Att vittnet varit anställd såsom Wedgårdskarl hos Ungifwaren och flere andra Handlande å Döderhultswik, och att hos dem begagnats okrönta tumstockar, förfärdigade efter andra krönte, och snedskurna, för att wid mätningen med mera beqvämlighet kunna användas; dock hade vittnet aldrig sett någon så snedt skuren, som den i Swarandens Wedgård anhållna. ³⁾

Wittnesmålen, för wittnena upprepade, erkändes af dem vara riktigt uppfattade, under anhållan om ersättning för deras inställelse, Nils Petter Olsson, Nils Peter Nilsson och Gustru Rundberg, enligt följande räkningar:

1) Det måtte gå rasande snedt till i Döderhultswik, eller hur?

2) Har inget fröningsmöte hållits på Döderhultswik eller i dess grannskap, så äro ju de oskyldige?

3) Herr Engström måtte hafwa lärt sig att skära tråd: snitt eller skära snedt.

Kostnads-Räkning.

Skjutspenningar för en Häst åtta mil fram och åter a 24 sk.	Rgs Rdr 4. —
Wagnpenningar	— 12.
Twenne dagars dagsförspillan a 1: 24 . 3: —	
Twenne dagars dagtraktamenter	2: —
	<hr/>
	Rgs Rdr 9: 12.

Döderhultswik den 3 Maj 1844.

Johanna Sofia Rundberg.

Kostnads-Räkning för undertecknad, från vårt hemwikt till Mönsterås, fem mil med twenne Hästar, fram och åter tio mil, a En Riksdaler milen	10: —
Dagtraktamente och för twenne dagars tidsspillan	4: —
	<hr/>
	Summa Rgs Rdr 14. —

Malghult den 3 Maj 1844.

Nils Peter Dlofsön. Nils Pet. Nilsson.
som upplästes, hwarefter förut i målet såsom wittnen hörde Arbetskarlen Per Simonson och Pigan Christina Nilsson, till fullgörande af Hårads-Rättens wid förra Tinget meddelade föreskrift, inlemnade följande prestbetyg:

”Gifte Drängen Petter Simonson på Berg, född år 1798, hwilken det åligger att wittnesed inför Hårads-Rätten aflägga, har af nämnde anledning blifwit i Christendomsstunskapen särskildt förhörd och har derwid afgifwit nöjaktiga swar på de frågor som framställts. Den Heliga Rättwarden har han ordentligt begått, och mot hans lefnad är intet klander anmaldt, om edgångs wigt och värde är han allwarligt underwisad och förmanad att å sitt wittnesmål akta sig för all twe-

talän, samt att oafwifligt widhålla sanningen.

Mönsterås den 4 Maj 1844.

U. G. Elfström, P. L.

Pigan Stina Cassa Nilsson å Döderhultswik är född den 23 Oktober 1824, eger förswarlig Christendomskunskap, under fri Rättwardsgång, deraf hon sig ordentligen begagnat, samt god frejd. Döderhultswik den 1 Maj 1844.

Joh. Sjöstrand, t. f. Pastor.

Efter uppläsande hwaraf Christina Nilsson, under widhållande af sitt förra vittnesmål, tillade att Coopwardieskepparen Lagerhamn öppet, i flere personers närvaro, yttrat, att han icke förr skulle släppa Swaranden än han tagit heder och ära af honom; anhöllande Christina Nilsson om ersättning för sitt inställelsebesvär, efter räkning med fyra Riksdaler Banko. Wittnet Per Simonson widblef jemväl den af honom redan afgifna berättelsen, under bestämdt förklarande att flere tumstocckar begagnats å Swarandens brådgård, men att den knappaste alltid, enligt Swarandens befallning, nyttjats wid bråderns utlastning. Sedan jemväl Per Simonson för tingsbesöket fordrat ersättning, förklarade Åklagaren, att han afstode från öfrige af Angifwaren uppgifne vittnens hörande, enär de, efter hwad Åklagaren erfarit, icke skulle hafwa något att i målet upplysa, och öfwerlemnade målet i befintligt skick till Domstolens pröfning, under yrkande, att Swaranden måtte sällas till det ansvar, hwartill ranssakingen kunde föranleda.

Swaranden anhöll att under tinget få med slutliga påminnelser inkomma, med bifall hwartill

målet utställades till Sjunde Rättegångsdagen af pågående Ting, eller Thorsdagen den 10 uti innewarande månad, då Swaranden hade att widare andraga, hwad han kunde akta nödigt. Härefter begärde Swaranden att defförinnan undfå del af Hårads-Rättens wid detta Ting förde Protokoll, hwilken begäran här skulle antecknas. Afträdde.

Den 10 Maj.

G. D. Uti det å Tredje Rättegångsdagen af detta Ting förehafda, och under N:o 134 här ofwan i Domboken antecknade målet angående Handlanden å Döderhultswiks Köping, J. G. Engström, efter angifwelse af Handl. G. Johanson derstädes, angifwen för swek i handel, företrädde nu, i Aklagarens, Krono-Länsmannen Allgurens närvaro, Swaranden Engström personligen, och ingaf en skrift af detta innehåll:

Ödmjukast till Protokollet!

Då nu Krono-Länsmannen Hr D. M. Allguren, såsom Aklagare, till pröfning öfwerlemnad målet emot mig, tilltalad, på angifwelse af Handlanden Gustaf Johanson, för det jag skall begagnat falskt mått, mål och wigt, får jag i ödmjukhet anföra:

Angifwaren, Handlanden Johanson, har påstått att jag, medelst begagnande af falskt mått och wigt, bedragit allmogen minst två Riksdaler Banco på hwarje tolft bräder jag inköpt.

Till Hårads-Rättens bedömande öfwerlemnar jag:

I:o Hurumida den af Skepparen Lagerhamn, på min wedgårdspan funne, först i sitt och sedan

i Johanson's förvar tagne Trädstock kan få namn af Tumstock, eller befinnes så bestaffad och försärdigad som Tumstockar verkliken böra vara. Om detta rätteligen tages i betraktande, så lärer Hårads-Rätten nog inse att den förewiste trädstocken icke är någon tumstock, eller annat mål, som bör anses innehålla något wißt tumtal, utan kunnat af hwen som helst innehafwas 1) till längd och utseende, huru man behagar.

2:o Har Angifwaren icke kunnat uppgifwa någon enda person som genom wräkning med nämnde trädstock eller annan oriktig tumstock blifwit bedragen, eller på ett eller annat sätt lidit någon orätt, 2) och stannar således denna grofwa tillwitelse endast i en elak tanke 3) hos min Anklagare, Johanson, wål wetande 4) huru hans handlingsfätt varit i afseende på brådhandel.

Hwad wigt och mål beträffar, så har Johanson wål angifwit att jag brukat sådana falska, men efter litet närmare begrundande sökt undwika slutliga fullföljden af angifwelsens innehåll i dessa delar, och ej eller är minsta bewis till angifwelsens bestyrkande förebragt. 5)

Utän att närmare behöfwa utweckla hwad i målet förekommit, utwisar ransakningshandlingar-

1) Wål innehafwas, men icke begagnas.

2) Lyckligt för Svaranden.

3) Och i opinionens i det samhälle, der han bor, och kanske sprider den sig vidare.

4) Männe icke Herr Johanson wål wet hwad han hafwer gjort.

5) Hwar och en känner huru swårt nöjaktig bewisning blir att anskaffa i mål som röra heder och ära och hur mycket dertill fordras. Förundren of icke att han ej kunnat bewisa allt. Nog: angifwaren slipper answaret för detta käromål.

ne och den deruti intagne angifwelse i sin helhet att Johanson, antingen af argt uppsåt, eller på uppmaning af Skepparen Lagerhamn, inför Råttan angifwit mig för sak, som gått å heder och åra, samt sökt dertill binda mig, men brustit i bewisning, ¹⁾ och således ej kunnat fullborda sitt elaka uppsåt, hwadan jag, med förnekande af all brottslighet, å Johanson yrkar ansvar enligt 60 Capitlet Misgerningsbalken, ²⁾ samt att han dömmes skyldig ersätta mine åbragte kostnader och protokollslöfen i målet med det belopp Håradshåttan anser billigt och rättwist. Skulle Johanson åfwen i dag uteblifwa från Råttan, så, enär allmänna Åklagaren, hwilken är den som endast bör ega rättighet utföra talan i målet mot mig, förklarar sig icke widare hafwa att i saken anföra, ³⁾ så yrkar jag att saken ändå nu wid detta Ting företages till slutlig pröfning.

Döderhultswik den 9 Maj 1844.

J. G. Engström.

Efter uppläsande hwaraf Åklagaren, efter derom af Angifwaren erhållet uppdrag, å dennes wågnar anhöll att af berörde skrift undfå del, för att densamma med swar bemöta; men denna begäran bestreds af Swaranden, som yrkade att målet, utan Angifwarens widare hörande, måtte wid detta Ting slutligen afgöras, och skulle utlåtande wid Tingets slut meddelas.

Utslag,

afkunnadt den 26 Juni 1844.

Då Angifwaren icke kan betagas rättigheten

1) Kanste inför lagen! Men manne inför opinionen?

2) Hwems är misgerningen?

3) Hwilka märkliga ord! den allmänna åklagaren har etc. Nå de gälla för hans räkning.

yttra sig öfwer de ansvarspåståenden Swaranden emot honom i hans frånvaro framställt, nödsakas Hårads-Rätten uppskjuta ytterligare handläggningen af detta mål till Tredje Rättegångsdagen af nästa i Håradet infallande Lagtima Ting, då Swaranden, wid förut beståndt afwentyr, bör, jemte Aklagaren, tillstådeskomma, och det åligger Angifwaren om påföljden för hvars utelblifwande wid detta Ting Hårads-Rätten framdeles will sig utlåta, att tillstådeskomma, beredd att i saken slutligen sig utlåta, wid afwentyr att målet ändå, på för handen wärande skäl, till afgörande företages; dock bör Aklagaren, i god tid före Tinget, om detta beslut lemna Angifwaren behörig underrättelse.

År och dag som ofwan.

På Hårads-Rättens wagnar:

J. P. Berg.

Likheten med Originalhandlingarne bethga:

J. D. Swensson.

P. Petersson.

Utdrag af Domboken, hållen wid Lagtima Höste-Tinget med Stranda Hårad på Mönsterås d. 26 September 1844. 1)

N:o 100. S. D. Wid återföretagande af uppskjutna ransakningsmålet, hwarmed Domboken för sifthållna Ting under N:o 134 widare innehåller, angående Handlanden J. G. Engström på Döderhultswik, af Krono-Länsmannen D. M. Allguren, efter angifwelse af Handlanden G. Johanson å berörde Köping, tilltalad för begagnande i handel af falskt mått, mål och wigt tillstådeskommo, i Aklagarens närvaro, Swaranden personligen, hwaremot Angifwaren icke lät sig af-

1) Må protokollet för den 26 September obserberas.

höra; Och wat Åklagaren nu icke försedd med bevis, att Johanson af Hårads-Rättens förra beslut undfätt del; wid hwilket förhållande och med bifall till Åklagarens och Swarandens derom framställda begåran, Hårads-Rätten utställde fullföljden af detta mål till Sjunde Rättegångsdagen af nu pågående Ting, eller Tisdagen den 1 instundande Oktober, då Swaranden och Angifwaren borde wid redan bestånd påföljd sig infinna, den sednare efter det han genom Åklagarens försorg blifwit derförinnan om detta beslut behöri gen underrättad. Som affades.

Den 1 Oktober.

S. D. Semlikt Hårads-Rättens här ofwan i Domboken under N:o 100 antecknade beslut företogs nu till fortsättande handläggning då sednast förhafda ransakningsmålet, angående Handlanden J. G. Engström på Döderhultswik, af Handlanden G. Johanson derstädes angifwen för begagnande i handel af falskt mått, mål och wigt; Och infunno sig derwid ej mindre Åklagaren, Krono-Länsmannen S. M. Allguren och Swaranden personligen, än afwen Handlanden Johanson genom lagligen befullmäktigadt Dmbud, Råmdemannen Anders Olsson i Långsrum, hwilken sistnämnda ingaf ett skriftligt anförande af detta innehåll:

"Till Stranda Wällofl. Hårads-Rätt!

Sedan ransakningen uti det mot Handlanden J. G. Engström på Döderhultswik anhängiga mål, om begagnande i handel af falskt mått, mål och wigt, numera blifwit fulländad och angifwelsen derunder fulleligen bestyrkt, har det likwäl behagat Engström att uti sin sluteliga förklaring

yrka icke allenast att slippa onöppst för alla sina tilltag, utan äfwen att jag, såsom Angifware, måtte föllas till ansvar för den af mig framställde angifwelse.

Hos en hwar som ähört endast ett af de med Engström anställda förhören, lærer något twifwel om Engströms brottslighet uti åtalade hänseendet icke kunna uppstå, och ehuru jag således tager för gifwet, att Wällofl. Håradshöfdingen anser Engström om de angifna förbrytelseerna öfvertygad, i och hwarmed all fråga om ansvar för angifwelsen förfaller, torde jag dock, för den händelse, att den förebragta bewisningen icke, enligt lagens strånga fordringar, skulle finnas fullt bindande, få ödmjukast erinra om lagens stadgande i 60 Cap. 3 §. Misgärnings-Balken, enligt hwilket den Angifwaren, som med halft skäl ¹⁾ styrkt sin angifwelse, är från allt ansvar fri. Att jag åstadkommit den bewisning, åberopade lagrum fördrar, lærer för Wällofl. Håradshöfdingen, i hvars Protokoller bewisen på Engströms brottslighet finnas, icke närmare behöfwa utvecklas, och jag inkränker mig således till att bestrida Engströms oförshynta roconventionspåståenden, under yrkande om hvars föllande åt saken och åläggande att mina åbragte kostnader gälda.

Gust. Johansson."

Efter uppläsande hwaraf Swaranden åberopade hwad han förut i målet anfört, och hemställde, att Swaranden för sitt förfallolösa uteblifwande från förra Tinget måtte föllas till böter; Och sedan Aklagaren förklarar sig instämma uti hwad Angifwaren uti ofwan intagne skrift yrkat, före-

1) Torde mera bewisning behöfwas?

kom nu ej något vidare, utan tillfades wederbö-
rande, att wid Tingets slut afwakta Hårads-Rät-
tens utlåtande.

Utslag,

afkunnadt d. 18 November 1844.

Hårads-Rätten har hwad handlingarne i det-
ta mål innehålla och afhörda wittnen berättat, i
noga öfwerwägande tagit; Och ehuru, till stöd för
den af Handlanden Gustaf Johanson på Döder-
hultswik emot Swaranden framställda Angifwel-
sen, att hafwa under loppet af år 1842 dels wid
inköp af bräder till uppmätning deraf begagnat
en tumstock, som å Swarandens wedgård skall
från hans arbetsfolk blifwit anhållen och hos
Rätten förewisad och granskad, befunnits origtig
i så måtto, som de derå utmärkta tum warit $\frac{1}{2}$ -del
långre än som wederbordt, dels i öfrigt uti han-
del begagnat falskt mått och wigt, ¹⁾ flera emot
Swaranden beswärande och bindande skäl och lik-
nelser förekommit, ²⁾ de der göra sannolikt, att
omförmålde tumstock warit af Swaranden, med
kännedom om dess origtiga beskaffenhet, anbefalld
till begagnande af Swarandens wedgårdskarlar
wid inköp och uppmätning af bräder, ³⁾ afwen-
som att Swaranden, wid uppköp af ett parti ben,
werkställt afwägning deraf med en underhaltig
wigt, ⁴⁾ oansedt Swaranden icke skulle warit
okunnig derom, att densammas thyngd på långt
när icke uppgått till det derå utsatta pundtal;
likwål och som Swaranden enständigt bestridt att
han någonsin sjelf eller genom andra begagnat el-
ler ens innehaft berörde origtia tumstock, eller an-

1) Läs, Läsare! 2) Läs!!!!

3) Beflagligt! 4) Ännu beflagligare!

norledes i sin handel nyttjat swæk; Utså och då den derom förebragta bewisning icke innefattar fullt skäl till Swarandens fällande åt saken; finner Hårads-Rätten Swaranden, i brist deraf, icke kunna något answar i målet åläggas; ¹) men som Angifwaren, på sätt berördt är, haft skäl ²) för des emot Swaranden framställda angifwelse; kan Swarandens yrkande om answar å Angifwaren för tillmälet icke emot 60 Capitlet 3 §. Misgernings-Balken af Hårads-Rätten bifallas; blifwande Angifwaren och Swaranden, wid denna utgång af saken, jemlikt 21 Capitlet 3 §. Rättegångs-Balken förpligtade att widkännas hwar sina å rättegången hafda kostnader, och att således hwardera godtgöra de af dem åberopade wittnen, hwilka icke redan blifwit ersättning tillagda, med Fyra Riksdaler till Per Simonson, Nils Peter Doffson och Nils Peter Nilson, samt Två Riksdaler allt Banko till hwardera af de öfrige.

Beswårshånwisning till Kongl. Maj:ts och Rikets Höglofl. Götha Hof-Rätt.

Ur och dagar, som ofwan.

På Hårads-Rättens wagnar:

J. P. Berg.

1) Måne en Jury skulle så dömt? Se här företrädet af Englands Domstolar framför våra.

2) Bewekande skäl och omständigheter funnos dock.

Udren icke, J i lagen verfarne, att mången lagwunen brottsling af lagen frikännes, ty Domaren följer lagen som rätt är, och någon samwetsdomstol i detta fall finnes ännu icke inom Sverige. Må man dock icke undra att mången brottsling, nära öfwerbewisad, går fri, under det den i trastiga kläder, i arbetet och mödan uppfödde, i talorganen föga uppöfwade och intet ågande får plikta för det pund han icke wårdat. Tiden framgår i sin utweckling, lif:

wet till sitt mål, och förgäfves sätter man dammar för den af wårfloden drifna forsen. Forsen tar sin utgång och rycker alla dammar undan. Denna forsh, som endast kan bestådas utaf dem som sett desz werktningar, är likwäl en bild utaf Trollhättan som faller ner från höga klippor, men dränker i sin fart hwarje wåghals som beträder desz höga ström. Folket i wår tid kunna liknas wid forsens fall, men Sveriges folk mäter ej sin höjd från Alpernas afgrunder, utan från sitt eget bergiga land. De hylla sin Kung, men de begära att också desz embetsmän må hylla desz ära. Djupt från historiens sagor, från hedendomens mörker, bryter sig ännu en stråle fram, då Thorgny, Uplands Lagman, upplieg från de tolf stenarne, bebådande Uplands folks önskan att den konung de på deras segerfälla konungs, Eric Segersfalls armar hyllade, måtte nu i sin faders forspår uppfylla äfwen som Christen deras önskingar. Begrundningswärda ord! ej blott för Konung och Ständer, hwilka lag gifwa, utan ock för domstolar som lag handhafwa. Den är Lagman än i dag, i wår tanka ärtinstone, (något om döme wåga wi icke), som rätt sfiwer lag. Till personen får för domaren icke anseende finnas: lagen måste wara allt. Wi äro ock öfvertygade att lagen i detta mål gällt allt hwad den kunnat; men wi beklaga att den lag hedningarne på Alshärjarringet framställde för sin Konung, genom sin Lagman, synes oss i wår ofunnighet likasom den wore mera stödd på Christendomens grundwal, än de lagar, som historien i sina blad förwarar, om icke från wåra, ty det wåga wi ej påstå, likwäl ej från långt aflägsna tider. Må detta uppmåna oss en hwar att i kampen för menniskowärde gå ästad, äfwen då opinionens dom måste blifwa den att personligheten föränledt anfallet. En tid skall komma då den sanna friheten och menniskoforätten skall winna sina segrar, och den som ohelgat och orenat desz helgedom, skall lida sitt straff, och den Gutterberg, som, förföljd utaf sina samtida för tryckfriheten, liksom Luther för det religiösa, uppbåra sina lagrar utaf desz barn.

Det är i förtröstan på denna Sanningens rätt, som skall och måste utkräfas ur hwarje tid, wi låtit trycka dessa protokoller som tala för sig sjelfwe, utan fruktan för det hat och den illwilja oss derföre kunna drabba. Wi tro på sanningen utaf de orden: "Det goda segra skall till slut, fast werlden det förföljer."

www.books2ebooks.eu